

Het Baltisch station

In deze reeks verscheen ook bij
Ambo | Anthos *uitgevers*:

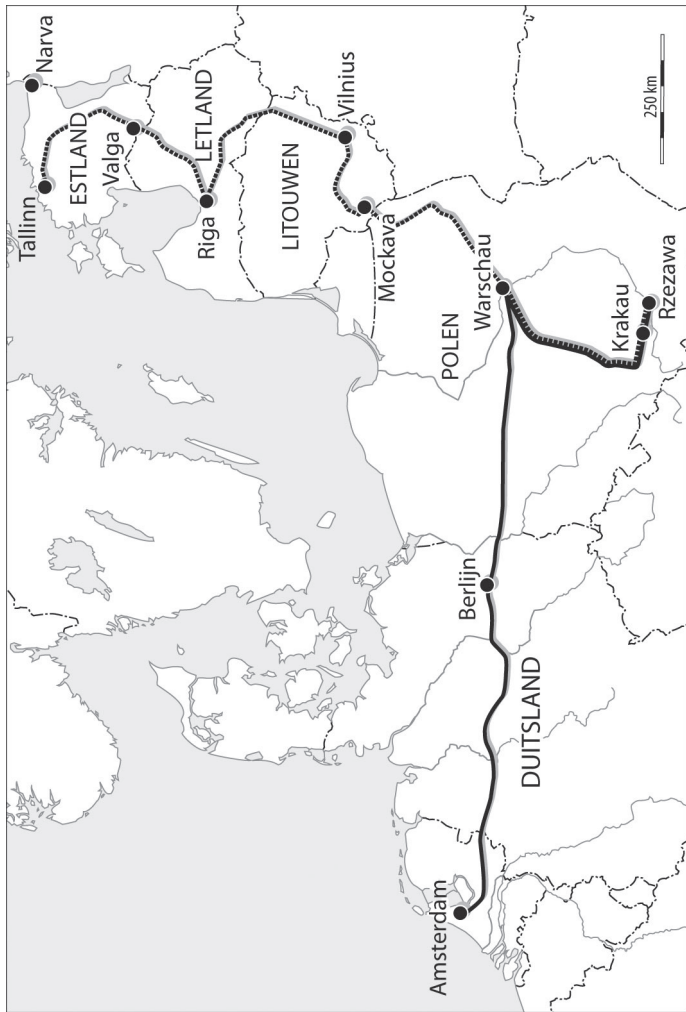
Auke Hulst, *Zephyr*
Sien Volders, *Bij twijfel altijd noord*
Emy Koopman, *Kindertrein uit Boedapest*
Nelleke Noordervliet, *Paleis op wielen*
H.M. van den Brink, *Nachttrein naar Berlijn*
Willemijn van Dijk, *Romeinse sporen*
Soleh Rezazadeh, *De wind vindt altijd zijn weg*

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven
van de nieuwste boeken van Ambo | Anthos *uitgevers*
via www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Thomas Heerma van Voss

Het Baltisch station

Ambo | Anthos
Amsterdam

Onderweg

Mijn moeder wil me uitzwaaien. Dat meldde ze via Whats- 7
App, daarna per mail en ten slotte ook toen ik vorige
week bij haar langsging. Ik antwoordde iets halfslachtigs.
Eenmaal thuis berichtte ik haar dat ik het liever niet
had – duidelijkheid die ik op papier makkelijker vind dan
in een live gesprek. *Zeker weten?* stuurde ze binnen een
paar seconden terug. *Wel goed oppassen, hè, zo dicht bij de
oorlog. Nu je in je eentje gaat reizen is het toch leuk als iemand
je uitzwaait?*

Nee, dat vind ik niet. Dit is juist mijn bedoeling, alleen
reizen. Niemand die afscheid komt nemen. Niemand die
me ziet vertrekken.

Het is april 2024, kwart voor acht 's ochtends. De trein
naar Berlijn heeft vertraging, + 10 minuten. Ik drentel over

het perron van spoor 11b op Amsterdam Centraal, mijn sporttas over mijn schouder. Tegen mijn gewoonte in ben ik dagen bezig geweest met inpakken. Twee paar schoenen, zoveel boeken dat ik het maanden van huis zou kunnen volhouden, wollen truien en dunne T-shirts. Wat staat me te wachten, warm, koud, onheilspellend, vertrouwd?

8 Vanochtend vroeg smeerde ik broodjes. Ze zitten in mijn sporttas, boven op de krentenbollen, de fles spa rood, twee spuitbussen deodorant voor als ik bovenmatig ga zweten. In mijn rechtersok zitten honderd euro en een handgeschreven papiertje. Dat adviseerde mijn vader altijd, zelfs bij de kleinste tochtjes: adressen en telefoonnummers opschrijven voor wanneer er een zakkenroller opduikt, bagage verdwijnt, dingen onherroepelijk misgaan. Pas nu hij niet meer leeft volg ik zijn tip op.

+15 *minuten*, +25 *minuten*. Op het perron wordt het voller en warmer. In de verte zie ik een vrouw met grijsblond haar verschijnen, rechte rug, een uitpuilende tas. Even denk ik dat het mijn moeder is – en ik schrik ervan dat ik toch iets van teleurstelling voel wanneer ik mijn blik scherp stel en recht in twee strenge, mij onbekende ogen kijk.

+30 *minuten*. De trein naar Almere Oostvaarders krijgt voorrang. Daarna die naar Lelystad. Ik blijf heen en weer

lopen, het lukt me niet om te blijven staan. Ja, ik ben zenuwachtig, maar ik beweeg vooral omdat ik de rest van de dag zal stilzitten. En de dagen erna ook. Hoelang precies weet ik nog niet, deze tocht liet zich onmogelijk plannen.

‘Zo’n grote reis vraagt om lenigheid *along the way*,’ zei de jongen achter de NS Internationaal-balie op het station, toen ik vorige week inventariserend langsliep. Hij bracht het met een glimlach, alsof het een grote aanbeveling was en ze overwogen ermee te adverteren, *reizen met lenigheid*.

Ik raakte gefrustreerd, of nee, eigenlijk was ik hier al gefrustreerd aangekomen. Eindeloos had ik geprobeerd deze treinrit te boeken. Maar de spoorwegen in het ene land hadden geen zicht op de spoorwegen in het andere, helpdesks verwezen naar elkaar, telefonisch was niemand bereikbaar, er bleek geen overkoepelende organisatie te bestaan voor zo’n tocht door half Europa. Ik raakte verdwaald in een doolhof van tabbladen, alles leek onderdeel van één groot ontmoedigingsbeleid. Voortdurend werd ik doorverwezen naar sites die goedkope vliegreizen aanboden, en na veel moeite kon ik slechts twee losse treintickets kopen, een van Amsterdam naar Berlijn, en een van Berlijn naar Warschau.

‘Helaas worden de treinen in Oost-Europa soms erg slecht geregeld,’ klonk het nog van achter de balie. Toen

ik antwoordde dat ik een stoel moest reserveren voor die rit naar Warschau, want dat stond in hoofdletters bij de bestelling, kreeg ik te horen: 'Dat kan alleen op een station in Duitsland.' Alweer zo'n tandpastareclameglimlach. 'Helaas, soortgelijke ondernemingen zitten veel complexer in elkaar dan je denkt.'

10 Lege zinnen, die zijn gemaakt om achter te schuilen. Alsof het gaat om natuurverschijnselen en niet om de gevolgen van beleid. Deze maand nog hadden de Nederlandse Spoorwegen een nieuw verlies openbaar gemaakt en waarschuwde NS-directeur Koolmees dat kaartjes 'fors duurder' gingen worden – wat me deed afvragen waarom treinen zo nodig winst moesten maken, asphalt hoeft dat toch ook niet? Door die prijsverhoging zouden straks natuurlijk nog minder mensen de trein nemen, zou er meer verlies volgen, enzovoorts. En al die tijd bleef ik maar denken: de rails liggen er, het materiaal bestaat, de route is bekend. Deze reis moet kunnen met de trein.

Eindelijk, drie kwartier te laat, verschijnt de witte ICE. Ook daarbinnen is het druk en warm. Reizigers lopen zoekend heen en weer, een koffer valt met een plof op iemands voet, baldadige peuters worden gesust met tablets, een zweterige man in een ruitjesoverhemd stuurt woedend een vrouw weg die zijn stoel bezet.

Ik nestel me in een hoekje, aan het raam.

Meine Damen und Herren. Willkommen und Entschuldigung.

Mijn moeder appt: *Zet 'm op lieve pierewiet van Puffelen.*

Ook L. wenst me een goede reis. *Benieuwd hoe Estland er nu bij ligt.*

Langzaam komt de trein in beweging, weg van de stad waar ik al mijn hele leven woon, weg van de mensen die me die appjes sturen, weg van wat ik ken.

Ik ben onderweg naar Tallinn. Niet met een duidelijk doel; die stad in het noorden van de Baltische Staten spreekt me simpelweg aan en ik wil weg. Een Estse kinderboekenschrijver genaamd Kairi Look was zo vriendelijk me haar appartement aan te bieden. Ze woont tegenwoordig in Amsterdam, we zijn ongeveer even oud en kennen elkaar uit de verte. Vorig jaar ruilden we tijdelijk van huis: L. en ik in het hare, zij in het onze. Destijds wilde ik ook met de trein reizen, maar haakte ik af bij al die sputterende boekingswebsites en warrige pagina's vol overstapopties, het werd allemaal te duur en te tijdrovend. We vlogen.

11

Terwijl de trein Amsterdam verlaat en in Amersfoort belandt, controleer ik voor de derde keer of ik de sleutel bij me heb die Kairi me vorige maand overhandigde. We dronken koffie in een café aan de Brouwersgracht, na we-

kenlang regen scheen de zon weer eens voluit, van de ene op de andere dag leek het voorjaar begonnen, mensen fietsten vrolijk voorbij, uit een openstaand raam kwam trompetmuziek, en Kairi vertelde dat er in Estland steeds vaker werd gesproken over het einde van Europa. 'We're afraid Russia is coming for us and the other Baltic States. No, not even *afraid*, it's more than that. Some of us are sure it will happen.'

12 Het Estse leger nam de afgelopen tijd veel oude boerderijen in beslag om er militaire oefenruimtes van te maken, vertelde ze. Vanuit het Kremlin werd sinds het begin van de Oekraïne-invasie voortdurend online propaganda losgelaten over de Baltische Staten. Dat ze eigenlijk onderdeel zijn van het Russische Rijk. Dat ze *bevrijd* moesten worden. De Estse premier was vorige week toegevoegd aan de Russische lijst van gezochte personen.

Kairi liet een stilte vallen, ik wist niet goed hoe te reageren. Ik dacht aan die eerste weken na de invasie, toen er in Nederland een soort oprisping van medeleven was. Ook ik meldde me aan om een Oekraïense vluchteling op te vangen, maar toen ik anderhalf jaar later eindelijk werd teruggebeld was L. al bij me ingetrokken. De zolder die ik ter beschikking had willen stellen stond inmiddels vol met spullen, ik zei dat het me speet, de zachte stem aan

de telefoon reageerde begripvol, alles was oké, 'toch bedankt voor de moeite', en zo eindigde het onderhoud, ik had mijn betrokkenheid getoond en hoefde verder niks te doen.

'If Trump wins and the EU will not send more military help, I think our country will diminish.' Kairi klonk niet eens paniekerig, eerder verwonderd, ze leek niet te begrijpen waarom iedereen zo stil was, waarom niemand hielp. Ze vertelde over een van haar beste vrienden, die ergens bij een Ests bos woonde en een pistool had gekocht om zijn dochtertje te beschermen voor het geval er ineens Russen op zijn land zouden staan.

13

Nog altijd zweeg ik. Hoezo gedroeg ik me tegenover haar kalmer dan ik bij die NS Internationaal-balie deed? Misschien was het nieuws gewoonweg te groot om adequaat op te reageren, ik zou er toch geen enkele invloed op hebben. Toen ik opgroeide, in de jaren negentig, konden mijn ouders en leraren me nog wijsmaken dat het goed ging met de wereld, ongeremde vooruitgang was de grote gedeelde religie. Inmiddels ken ik bijna niemand die daar nog in gelooft. De onderstroom van vrijwel alle nieuwsberichten over politiek en klimaat is alarmerend, bij mezelf bespeur ik wat ik ook bij anderen waarneem: cynisme is het niet, maar wel moeheid, murwheid ook,

soms nauwelijks te onderscheiden van gelatenheid.

Ik wenste Kairi sterkte. Zij mij ook. De zon bleef schijnen, op straat nam het rumoer toe, we dronken nog een biertje. Kairi merkte op dat ze het maar een vreemd plan vond, mijn treinreis. 'I always take the plane. That's less than three hours.'

14 Dat wist ik. En met de auto kun je in twee dagen van Amsterdam naar Tallinn rijden, hoewel: tijdens mijn zoektochten naar reisinformatie kwam ik ook passages tegen over alsmaar groeiende files, op een recente donderdagmiddag werd een recordspits gemeten van anderhalf duizend kilometer, alleen al binnen Nederland.

'Even between the Baltic States, everybody takes cars and buses,' zei Kairi. 'The railroads are done by the Soviets. Most trains still go from west to east, to Russia. We don't trust them.'

'I want to take the train,' zei ik, fermer dan ik had verwacht.

Misschien was dit mijn kleine verzet. Mijn manier om duidelijk te maken dat het me niet onberoerd liet: juist naar het kwetsbare gebied toe reizen. En per se met de trein, deels voor het klimaat maar ook omdat ik van treinreizen houd, en omdat ik dan langs kan gaan bij mijn dierbare vriend Tom. Omdat ik wil zien hoe het landschap

geleidelijk verandert. Omdat ik nooit lang in mijn eentje reis. En omdat ik iets wil doen wat ik niet eerder heb gedaan.

De trein steekt oostwaarts Nederland door, de IJssel over en langs Deventer. Zonder duidelijke reden is er extra vertraging. Ik passeer enkele staande reizigers, van de ene wagon naar de andere. Mijn geld kriebelt in mijn sok.

De eerste twee wc's die ik tegenkom zijn defect, bij de derde ligt de pot vol met papier en urine. Vervolgens wil ik koffie halen, maar een treinmedewerker spreekt de wonderlijke zin uit: 'De boordbistro is helaas gesloten wegens geen voorraden.' Een nieuwe *Entschuldigung*. Het lijkt alsof men probeert iedereen die de trein heeft genomen er zo snel mogelijk uit te jagen.

15

Toch wordt het alleen maar drukker om me heen, en ook ik wil nergens anders zijn dan hier. Ik ga terug naar mijn stoel bij het raam, kijk naar de langs schietende weilanden, eet twee broodjes kaas, begin aan *Moskou op sterke water* van Venedikt Jerofejev, een in 1973 gepubliceerde roman waarin de dronken hoofdpersoon half Rusland door treint terwijl hij kletst over zijn verlangen naar drank, het maakt weinig uit welke. Bij gebrek aan genoeg echte drank heeft hij allerlei vreemde brouwsels bij zich,